

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՌՆԵՒԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԵՐԵՎԱՆԻ ԵՐԿՐՈՐԻ ՏԱՐԻ

ԶՄԻՌՆԵՒԱՅ ԸՆԴԱՐԹ 1 ՅՈՒԼԻՍ 1872

ԹԻՒ 939

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Յայտնի է թէ Գաղղիոյ քանի մը գաւառները առկա ին դերմանական զօրաց տիրապետութե՛ն ներքեւ կը գտնուին, որովհետեւ Գաղղիոյ Հասարակապետութիւնը՝ պատերազմին քննադատ փոխարէն որոշեալ 5000 միլիոն ֆրանքէն դեռ 3000 միլիոնը վճարած չէ Կերմանիոյ կառավարութեանը։ Ուստի յիշեալ գաւառները ազատելու համար մօտեքս նոր դաշնագրու թիւն մի ստորագրեցաւ հետեւեալ պայմաններով։

1. Եւս դաշնագրութիւնը փոխադարձաբար վաւերանալէն 15 օր ետքը, 500 միլիոն ֆրանք պիտի վճարուի։

2. Գալ տարւոյն Մարտի 1ին 500 միլիոն ևս պիտի վճարուի։

3. Հազար միլիոն ֆրանք 1874 Մարտի 1ին պիտի հատուցուի։

4. Վերջին 1000 միլիոնին հատուցումը՝ 1875 Մարտի 1ին պիտի լինի։ Ասկայն եթէ Գաղղիոյ կառավարութիւնը ուզէ, պիտի կրնայ որոշեալ պայմանաժամերէն յառաջ վերջացնել այս վճարումները։

5. Լա Մարն և Լա Տօթ—Մարն կողմէ գաւառները պիտի պարսպուին, վերջի 500 միլիոն ֆր. վճարուելէն 15 օր ետքը։ Ուրիշ երկու գաւառներ ևս պիտի պարսպուին, երկրորդ 1000 միլիոնին վճարումը ի դրո՛ծ գրուելէն 15 օր ետքը։ և վերջապէս Կերմանական զօրքանակը Գաղղիոյ երկրէն բոլորովին պիտի մեկնի, մնացեալ 1000 միլիոն ֆրանքը վճարուելէն 15 օր ետքը։

6. Գաղղիան պիտի կրնայ, 2000 միլիոն ֆրանքը վճարելէ ետեւ, գրամական երաշխաւորութիւններ տալ վասն հատուցման վերջին երկրորդ միլիոնին։ Եւ եթէ այս երաշխաւորութիւնները ընդունուին, Կերմանական զօրքանակը բոլորովին պիտի ելլէ Գաղղիոյ երկրէն, առանց սպասելու վերջին պայմանաժամին։

Գաղղիոյ արտաքին գործոց տեսուչ մօսիւ ար Ռէ. միւլա, այս դաշնագրութիւնը հաղորդելով ազգային խորհրդանոցին, ըսաւ թէ մեր երկրին ազատութիւնը յետ այսորիկ փոխառութեան մը յաջողութենէն

կախեալ է, և այս յաջողութիւնը ապահովեալ է մեր վարկին (քրէտի) կենդանութենէն, որովհետեւ Գաղղիոյ ի բարեբաստութիւն վերադարձին կըզու. գընթանայ Լաւրայի խաղաղութիւնը, ինչպէս նաեւ մեծ վտահայտութիւնը՝ զոր եւրոպական տէրութիւնները ունին մեր հասարակապետական կառավարութե՛ն վրայ։

Մեր այս գրածներէն կը յայտնուի, թէ Գաղղիան առայժմ 3000 միլիոն ֆրանքի փոխառութիւն մի ընելու զբաղեալ է բոլորովին։ Բաց յայտնալէ, 200 միլիոն ֆրանք ևս կը պակսի՝ որպէսզի 1873 ամին պիտ. ժէն հաւասարակշիւութիւնը Լաւրայի գրումը բեւ. բնութեւ համար՝ կառավարութիւնը կառաջարկէ նոր տուրք դնել կամ գրուած տուրքերը աւելցնել։

Ինչպէս կը տեսնուի, Գաղղիոյ այժմեան դանձալին կացութիւնը շատ դժուար է. սակայն տարակոյս չկայ թէ այս ծանր կացութիւնը քանի մը տարուան մէջ անակնոնելի յաջողութեամբ պիտի դիւրանայ։ Վասն զի Գաղղիոյ գանազան հարստութիւնները և բաղմաւ տեսակ նպաստաւոր դարմանները մեծ ու անսպաւ են։

Պէրլինի դաշինքը մեծ գործունէութեամբ կաշխատի ևս քան զէս սեղմը զգալիացութիւնը ի մէջ Կերմանիոյ և Լնդդիոյ քանգի կը հաստատեն թէ Պիսմարք իշխանը կրիսրհի առեւտրական դաշինքը և նաեւ Մեծին Բրիտանիոյ կառավարութեան հետ, և այս դաշնաց զօրութեամբ միմայեւս աւելցնել Գերմանիոյ արուեստական արտադրութեանց վաճառումը յիշեալ միացեալ թագաւորութեան մէջ։ Արտուի թէ վեհա. Վիքթորիա թագուհին անձամբ կաշխատի յաջողցնելու այս գաղափարը. որուն նպատակը յոյժ կերելի իւր առաջին պաշտօնեան։

Կերմանական ազգային խորհրդանոցին մէջ 183 քուէիւք ընդդէմ 104 քուէից ընդունուեցաւ օրինաց ծրագիրը, որով Ղիլուի թիւներուն կարգը և նոյնօրինակ կրօնական միաբանութիւնները արդիւեալ են Կերմանիոյ մէջ, և վեց ամսուան մէջ պէտք է որ լուծուին։ Օտարազլի Ղիլուի թիւները պիտի արտաք. սուին Կերմանիայէն, իսկ բնիկ՝ այսինքն Կերմանայի Ղիլուի թիւ կրօնաւորները՝ ներքին կողմը պիտի յուղարկուին անյապաղ։

Հոյնները լավայի քարերով շինուած են, երկու կողմը. բարձր քարայտաւորներով, և տեղ տեղ ճամբու վրայ մեծ քարեր հաստատուած են անձրիի ժամանակ փոշուցին մէկ կողմէն միւս կողմը անցնելու գիրութեան համար, տեղ տեղ իսկ քարէ պատուած դռներ կան, որոնք ձի հեծնելու գիրութեան համար կը կարծուի, որ շինուած լինին։ Դատ փողոցներու մէջ հասարակաց աղբիւրներ իսկ կը գտնուին։

Բոմբէյի տունները զարմանալի ձեով շինուած են, և կրկնա թիւ երկու դասերով միայն կառուցուած են։ Փողոցի վրայ ամենեւին պատուհան մի չտեսնելով՝ երբ իմ զարմանքս կը յայտնէի, մեր սիսերօնը բացատրեց մեզի որ Բոմբէյի ժողովուրդը չի մամանակուած Հռովմայեւ. ու պատկերացումը համեմատ, իւր ժամանակին և օրուան մեծ մասը հրապարակներու և հասարակաց շէնքերու մէջ անցնելով, փողոցի անցողաբար տեսնելու համար պատուհանի պէտքը չէր գգար։

Բոմբէյի տունները արեւելի տեսներու հետ քիչ շատ նմանութիւն ունին։ Երբ դուք ներս կը մտնէս սիւներով շրջապատուած գուլթ մի կը ներկայանայ առջիւ. որուն մէջ տեղն մարմարեօրէն շաւրուած մի կը գտնուի. և որուն վրան բայ է. ուսկից լայն կառնու. Ս. յա գուլթին բոլորովին փոքրիկ սենեակներ կան և գէպ ի ծայրը սրահ մի կը գտնուի՝ այնքանները ընդունելու համար։ Ասկէ զատ ուրիշ ներքին գուլթ մի ևս կը գտնուի գրեթէ միւս կողմէն, և մէջ անկը պարտէզով՝ որուն բոլորովին փոքրիկ սենեակներ կան, որոնք կանանց կամ ընտանեկան կենաց համար սահմանուած են և կը բնի թէ հին ժամանակուան Հռովմայեւ. ու տեսներն ևս

Ինչ են յանցանքը արդեօք այս կրօնաւորաց. — վասնզի իրենց եկեղեցական կոչման և պաշտօնին սահմաններէն դուրս ելելով՝ կուզեն քաղաքական գործոց խառնուիլ, միաժողովուրդը յանձնազան. դուրս գրուել իւր կառավարութեան դէմ և վերջապէս երկրին խաղաղութիւնը և անդորրութիւնը խռովել բարեպաշտութեան և կրօնաւորութեան պատրուակին ներքեւ։

Բեգէրսպուրկէն հասած լուրերը կը ծանուցանեն թէ կայսերական կառավարութիւնը մեծ գործունէութեամբ կը շարունակէ իւր ջանքը՝ երկաթուղեաց օրքու օրէ աւելնալուն և տարածուելուն վերայ բոլոր Արաւիոյ մէջ, ինչպէս նաեւ զինուորական նոր կարգաւորութեանց յառաջանալուն համար։ Արտուի թէ Կայսրութիւնը իշխանը, որ Արաւիոյ գետնայէն ի փաթիլ 1856ին եղած հաշտութեան ժողովոյն մէջ, օրոշ տալու Լըգէսանդր կայսեր կողմէն մասնաւոր պաշտօնի մը յուղարկուել է ի փարիզ, ուր պիտի տեսակցի մօսիւ խիէր նախագահին հետ։

Ամնայն Ռուսաց վեհա. կայսրը այս տարի իւր ընդարձակ երկրէն դուրս ճանապարհորդութիւն պիտի չընէ, կըսեն, այլ քանի մի զինուորական մեծ կրթութեանց ներկայ գտնուելէ ետքը, օգոստոս փառ կայսրուհեւոյն քով պիտի երթայ, որ ի խրիմ կը բնակի օգափոխութեան համար, և որուն առողջութեան վիճակը շատ գոհացուցիչ է։

Ինտուի Ռայն օրագիրը՝ Մեծն Պետրոսի ծննդեան կիսադարեան տարեդարձին առթիւ Ռուսիոյ մէջ եղած փառաւոր հանդէսները յիշելով՝ արժաւատոր գովաբանութիւններ կը նշէ Ռուսաստանի և թէ՛ անոր օգոստոս փառ վեհապետին նկատմամբ։ Յիշեալ գովաբանութեանց մէկ մասը՝ Լիւթենան. Փաղը թարգմանութենէն քաղելով մեր ընթերցողաց աչաց ներքեւ կը դնեմք։

Մեծն Պետրոսի ծննդեան հարիւրամայ երկրորդ շրջանը՝ Ռուսիա փառաւոր հանդէսներով տօնեց, Կայսրութեան հաստատութենէ ի վեր Ռուսիոյ գահը բազմող Ինքնակալաց մէջ արդի Չարն ամենէն աւելի երջանիկը պէտք է համարուի. վասնզի առանց

այսպէս կարգադրուած էին, Ս. յա գուլթները տան տիւրով վիճակին համեմատ զարգացուած էին. օրինակի համար գուլթին սիւնները թուով աւելի կրնային լինել և պատերուն վրայ գեղեցիկ նկարներ կային, որոնք զանազան շատուածներ և շատուած հիւնքեր կը ներկայացնէին, և այս նկարներուն զոյնները այնչափ կենդանի էին, որ 1800 տարին մոռցած՝ տալալին նոր նկարած կը կարծէիր զանոնք։ Կայսրուհեւոյն գուլթներու մէջ զատ նուաճ շատրուակներու մի քանիները շատ փառաւոր և գեղեցիկ էին և Բոմբէյի ժողովրդեան ընտիր ճաշակը կը յայտնէին։

Քաղքին զիսաւոր մուտքը գերեզմանաց փողոցն է. որուն երկու կողմը երկու անձերու գերեզմանները գտնուելով, այս տեսնել տրուած է։ Ս. յա փողոցին քիչ մը առաջ երկաթով՝ առաջին տունը որ մեզի կը ներկայանայ՝ Տիմիտի տունն է, որնոր քաղքին երկու շէնքերուն մին համարուած է։ Ս. յա տան մասանին մէջ տեսնանք տեսակ մի սրածայր սափորներ իրարու քով շարուած, որոնց մէջ շորացած կամ քարացած գինի գտնուած է։ Ս. յա մասանին մէջ գտած են նաեւ տասնեակ թն ձերու ոսկերափոր, որոնք գրեթէ պատասպարելու մտք հոս փարած, և շնչասպառ մեծած են, և որոնց վրայ գտնուած ոսկեղէն զարդերուն համեմատ՝ կանանց ոսկերափոր լինել կը կարծուին։ Ս. յա տան պարտիզի զրան քով ուրիշ երկու ոսկերափոր ևս գտած են, որոնց մէկը՝ ձեռք բանալի մի բռնած, իւր քովը ունենալով հարկուր կտոր ոսկի և արծաթ, և ընտիր արծաթեայ գաւաթներ, կը կարծուի, որ տան տէրը լինի որ կրցածն հասարակութիւնը կը շատապէս փախչէ։

երկրայութեան՝ իւր իմաստուն քաղաքականութեամբն երկրորդ մեծապէս ճոխացուց ։
«Արշալի աշխատանքն էր Սեփեհեթորոս բնածին հանձարողն , ինչպէս նաև թանկապէս զնաժ փորձառու թեմաբն իսկ , անհնարին էր որ կարող լինէր զուշակել թէ՛ իւր մահուանէ հազիւ մէկուկէս դար վերջը՝ Սոստատան այսքան փառաց պիտի բարձրանայ , բարդաւաճելով և մշակութեան մէջ զարգանալով ։ Այն կժու առաջին թէ՛ «Բերէ գլխուսը և թաթարն յերևան կենէն» ։ այլ ևս արժէք չունի ։ Սոստատ ունի իւր ազգային նկարչութեան գարգըր . Բարբայի մարմաբերինը կը քանդակէ և ստիտակները յղկելով կը փորագրէ ոչ նուազ տաղանդի քան զիտալացիս . իւր գրականութիւնն արևմտեան ուշագրութիւնը գրաւել սկսած է . իւր երկրէն անցնող ճանապարհորդք գրքեր կը յորինեն հոշակելով իւր ազատութիւնը» ։

Հելլենական լրագրէ մը հետեւեալ կը քաղուի .
«Ինչպէս որ կը լսեմք , Բէֆալոնիայի մէջ եղեռնադորձք ունեց փորձ փորձեցին յափշտակել զլծակիցն մեծարդոյ Հանրի՝ Ղուկին , որ նոյն կղզւոյն մէջ իրուսիյն հիւպատոս է , որպէսպիսեքն փրկանք պահանջեն . բայց չլինելով ի գործ դնել իրենց յանդուգն օրաջարկութիւնը ի պատճառս սաստիկ ընդդիմութեան կառապանին , հետեւեալ օրը սպաննեցին զկառապանը՝ հանդերձ իւր երկու ընկերներովը ։ Ո՛վ չտրուք մեր սէրութեան այս ցաւալի վիճակը տեսնելով . բայց տեսնեմք թէ ինչ վախճան պիտի ունենայ յիշեալ զէպքը . որուն գեմարդէն իրօսիոյ հիւպատոսը բողբոջած է Հելլենական կառավարութեան» ։

Ս. Պապին պաշտօնական նամակը ։

Հռոմի Պապը իւր առաջին պաշտօնեայ Անդրեանի կարգինալին երկար նամակ մի գրած է . զոր լաբուրիոյ լրագիրները կը հրատարակեն և որուն մէջէն հետեւեալ կտորները կը քաղեմք ի տեղեկութիւն մեր բարեսէր ընթերցողաց ։
«Հարկադրեալ լինելով , պիտան տնուր պարագայից մէջ , աչքս տեսնել ամեն օր զնորանոր ցաւալի յարձակումները որ կը լինին ընդդէմ Եկեղեցւոյ , հարկ կը համարեմք գրիչը ձեռք առնուլ յայտնելու համար ձեզ մեր սրտին դառն ու խորին վիշտը . քանզի կիսանամք թէ Խաչիոյ յափշտակիչ կառավարութեան նախագահը հաստատապէս իւր միտքը դրած է օրինաց ծրագիր մի ներկայացնել Խաչիոյն վրէժն զնոյն զկրօնական միաբանութիւններն , որք կը գտնուին մեր քաղաքին մէջ ի Հռոմ , որ Բիստոսի փոխանորդին աթոռն է և մայրաքաղաք կաթողիկոս աշխարհին
«Եւ ո՞վ կրնայ յետ այսորիկ խաբուիլ այս ծրագրին նպատակին վերայ . որ ուրիշ բան չէ՝ բայց

Կիկերոնի տունը , Տիոմիտի տան պէս գեղեցիկ է . հոս գտնուած է զանազան ընտիր նկարներ և մոզայիքներ որ Եւրոպիոյ ազգային միազին փոխադրուած են ։
Վեստմոն կուսանց տունը , ո՛ր շատ գեղեցիկ մոզայիք քարերէ հիւստուած պատկերներ գտնուած են ։ Այս տան գաւիթին մէջ մտնելու ատենը գետնի վրայ կը կարդաս Սալվէ բառը , որ մոզայիք քարերով նկարուած է ։
Աթոքի տունը , որուն այս անունը տուած են հոն նոյնին՝ պղինձէ արձանը գտնելուն համար ։ Այս արձանը այնպիսի ճարտարութեամբ շինուած է , որ շատ երեւելի արուեստագէտ անձինք զմայլելով հաստատած են թէ 18 դար առաջ այսպիսի արհեստները աւելի յառաջագիմութիւն ըրած էին , քան ներկայ ժամանակիս մէջ ։ Այս արձանը ինչպէս նաև շատ ուրիշ արձաններ Եւրոպիոյ ազգային միազին դրուած է , և հոն տեսանք ։
Հայագործի խանութը , ուր երեք աղօրիք և հնոց մի կը գտնուէին ։ Այս խանութը երևան ելած ժամանակ ցորենը ալիւրը , և ջրոյ ամանները ամեն ինչ իւր տեղն էին , անանկ որ կը մտար միայն կրակ վառել . հնոցը տաքցնել և 1800 տարէն ի վեր ընդհատեալ հայագործութիւնը շարունակել ։
Գեղատուն , այս խանութին վրայ օձ մը նկարուած է զեղատան նշան ։
Ֆոնի տունը , Բոմբէյի ամենէն չքեղ և հոյակապ տուներէն մին , որուն գաւիթին պատերը փոխանակ նկարներու , մոզայիք քարերէ յորինուած սրանչիկ պատկերներով զարդարուած էին ։ Այս տան մէջ գտնուած են , զանազան տան կարասիքներ , և պղինձէ ընտիր տեսքի անօթներ , ինչպէս նաև կանոնց ախանակու

միայն կործանել մեր ունեցած իշխանութիւնը իբրև դերադոյն զլուխ Եկեղեցւոյ , անոր արժանաւորութիւնը նուաստացուցանել , արդիւնէ մեր վեհափառ պաշտօնին գործադրութիւնը և վերջապէս տակնուվայ ընել զգարաւոր կարգադրութիւնը առաքելական այս Եթովպոյն ։ Եւ մեր կրտսերներ , բարձրա՝ կարգինալ , զյափշտակութիւններն և զգոնութիւններն , որք զանազան պատճառներով ի գործ կը դրուին ի փնաս կրօնի , բարոյականութեան և արդարութեան
«Երգէն գիտէք թէ՛ որչափ ծանր վշտօք լի է մեր սիրտը՝ անդադար հանդիսատես լինելով Եկեղեցւոյն այս գժբաղդութեանց . որոց ամենաթեթեւ գարման մի տանելու կարողութիւն չլի ունի մեզ , ուրիշ բան չեմք կրնար ընել՝ այլ միայն ողբալ մեր հօտին զըժբաղդութեանց վերայ , սակայն ոչ առանց բարձրացուցանելու հրապարակաւ մեր ձայնը՝ բողբոջելու համար ընդդէմ անիրաւութեանց , որոց զոհ եղած է Եկեղեցին , և յայտնելու համար բոլոր աշխարհի մեր թշուառ վիճակը՝ յորում կը գտնուիմք ի պատճառս շարութեան և ապրիտութեան ժամանակին ։

Ո՛չ , չեմք կրնար երբեք զլուխ ծուկել , ոչ բռն յարձակմանց ուղղելու ընդդէմ Եկեղեցւոյն , ոչ անոր նուիրական իրաւունց յափշտակութեանը և ոչ քաղաքական իշխանութեան ապօրինաւոր միջամտութեանն ի կրօնական խնդիրս ։ Հաստատապէս որոշած ըլլալով պաշտպանել պատուով , և ապաւին ձեռքերինս դառնուած ամեն միջոցներով՝ մեր խնամոյքը յանձնուած հօտին օգուանելու , պատրաստ եմք մեծադոյն ևս զոհաբերութիւններ ընել և մեր արիւնը իսկ թափել , եթէ հարկը պահանջէ , քան թէ վրիպիլ ի միոյն ի պարտաց , զորս մեր վերայ կը դնէ մեր գերադոյն առաքելութիւնը ։ Ողորմութեամբ Տեառն , երբեք զանց պիտի չընեմք զօրութեան և քաջալիրութեան օրինակներ տալ Եկեղեցւոյն Հովուաց և ուրիշ նուիրական պաշտօնէից , որք այս գժբաղդ ժամանակին մէջ զէմ կը դնին զանազան մաքառմանց՝ վասն սիրոյն Եստուծոյ , վասն փրկութեան հոյուոյ , վասն պաշտպանութեան կրօնի նուիրական աւանդին և վասն անբռնաբարութեան յախանական սկզբանց բարոյականութեան և արդարութեան ։

Իրաց այս վիճակին մէջ , ինչ ըսենք ձեզ , բարձրա՝ Կարգինալ , կարծեցեալ երաշխաւորութիւնք վրայօք , զորս յափշտակիչ կառավարութիւնն առեւ ընտրուց թէ կուզէ տալ Եկեղեցւոյն Գլխոյն , յայտնի նպատակաւ խաբելու զպարզամիտ և զանխորհուրդս , և զէն մի մատուցանելու քաղաքային այն կուսակցութեանց , որք ամենէն ինչ հոյ չունին Հռոմի քահանայապետին ազատութեանը և անկախութեանը վերայ» ։

Հարգիր՝ գահարներ , որոնք հիմա Եւրոպիոյ ազգային միագին կը գտնուին ։
Տուն պոռնկութեան . որուն սենեակներուն պատերուն վրայ անպարկեշտ նկարներ կը գտնուին ։
Գլխեւուն . ուր կը գտնուին գլխի գնելու անօթներ , Եւսե նպարտաւանդ խաւով թէ ։
Հասարակաց բաղնիք . թէպէտե քաղաքին երեւելի տանց մէջ մասնաւոր բաղնիք կը գտնուին , սակայն Հռոմիայից ոչ սովորութեանց համեմատ հասարակաց բաղնիք իսկ կային Բոմբէյի մէջ ։
Բաղնիքին տուօլին մասը կամ սենեակը սրտաւորներու համար որոշուած է , ուրիշ սենեակ մը հանգեր . ձառուն է , որուն պատերուն մէջ՝ կարգ մի ծակեր կը գտնուին , ո՛ւր կենթադրուի , որ բաղնիք մանուկներ իրենց զգեստը կը դնեն ։ Ասիկ կանցնէին փորրիկ կըլսորա՛ մի , ուր կը գտնուէր պաղուկ ջրոյ բաղնիքը և վերջին մասը տաք ջրոյ բաղնիքի՝ որ շոգիւղ տաքցած էր ։ Այս սենեակները կամ սրահները իրենց լոյսը վերջէն կառնուին և որոնց պատերը չքեղ նկարներով զարդարուած էին ։ Պատերուն մէջ և գետնայատակը դուռեր և պարագլ էին , և բաղնիքին հնոյն շնորհ հաղորդէին . մէկ խօսքով արեւելքի բաղնիքներուն հետ շատ մեծ նմանութիւն ունէին ։
Յաղթական կամարը , որնոր լավացի քարէ և թրքոն աղիւսէ շինուած է , և մարմարով պատած ։
Յօրուս ըսուած հրապարակները , Հին Հռոմիայեցոց ժամանակ ամեն մի քաղաք գոնէ երկու հրապարակ ունէր , առաջինը քաղաքական հրապարակ , որ ժողովարար օրուան մեծ մասը կանցնէր քաղաքական լինելով ։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԾՐԱԳԻՐ ՌԵՍՄԱՆՏ

ժառանգաւորաց վարժարանի Առաքելական Արքուդ Հայոց Ս. Յակովբեանց եւ պայմանք բնդունելութեան աշակերտաց ։

Դաստիարակութեան և կրթութեան կարեւորութիւնը ժխտող չկայ ներկայ դարուս մէջ , ուստի և մենք այս մասին խօսելու հարկ չեմք տեսնել այստեղ . բայց վարժարանաց մէջ աւանդուած ուսմանց և գիտութեանց ընտրութիւնն , բաշխումն և մատակարարութեանց եղանակն շարունակ գիտողութեանց և հետագայութեանց ենթակայ են այն ազդեց. մէջ , որոնք անդու և հետաքննին փորձելով համոզուած են , որ նոյն իսկ դաստիարակութեան և կրթութեան արդիւնն աւանորութիւնը կախումն ունի ուսմանց և գիտութեան պատկանաւոր բաշխումէն և մատակարարութեան բարձր եղանակէն ։ Թէ՛ մինչեւ ինչ աստիճան մտադրութեան և նկատողութեան առնուած են սոյն կառնոր պայմաններն մեր ազգային վարժարանաց մէջ , այդ մասին չեմք ուղեր ոչ խօսիլ և ոչ պարտաւար լինել այլոց . որովհետեւ իւրաքանչիւր զարգացական անսլովութիւն կամ հոգաբարձութիւն այն չափով և այն եղանակաւ տնօրինած է իւր հոգաբարձութեան յանձնուած վարժարանն , որչափ որ թելադրած են իւր ըմբռնումն և կարողութիւնն դաստիարակութեան և կրթութեան պայմաններուն նկատմամբ ։

Եւ լոց ըրածներուն պարտաւար չլինելէն զատ՝ այն նպատակն ու յանդգնութիւնն ևս չունիմք , որ մեր ծրագիրն իբրև օրինակ ներկայացնեմք ամեն ազգային վարժարանաց համար ։ Վասնզի մենք ոչ միայն զոհ չեմք տալու մեր ծրագրէն , այլ կը փափաքեմք աւելի ընդարձակ ծրագիրներ և բարձրագոյն վարժարաններ տեսնել մեր ազգին մէջ . Սակայն մեր սոյն սուրբ փափաքն սնուցանելով հանդերձ՝ հարկ կը համարեմք , ըստ բաղձանաց հարցաւոր ազգայնոց , առաքելական Եթովպոյ ժառանգաւորաց վարժարանի ուսմանց ծրագիրն և աշակերտաց ընդունելութեան պայմաններն հրատարակել ի գիտութիւն Եղիւն ։

Որովհետեւ ուսմանց և գիտութեանց գլխաւոր առարկայքն են Եստուած , մարդ և բնութիւն , և իւրաքանչիւրն սերտ կապակցութիւն ունի իրարու հետ , ըստորում ճանաչել և սիրել զԵստուած՝ կենթադրէ ճանաչել և սիրել զմարդ . իսկ ճանաչել և սիրել զմարդ՝ կենթադրէ ճանաչել և սիրել զբնութիւնն իւր համոզէն Եստուածաստեղծ սրբանչ լիքներով , օրէնքներով և բարիքներով , ուր կապրի , կըսնանի և կը գործէ մարդն իւր յախտեական գերագոյն նպատակին հասնելու համար . ուստի և Ս. Եթովպոյ ժառանգաւորաց վարժարանի ուսումներն սոյն երեք

բոց վրայ խօսելով , երկրորդ հրապարակը աւելի վաճառանոց մ'էր , ուր ընտանեկան պիտոյից համար-դանազան նիւթեր կը ծախուէր ։ Բոմբէյի քաղաքական Ֆորումը սպիտակ մարմարեայ սիւներով շրջապատուած և մարմարեայ քարայտակով ծածկուած էր ։ Տեղ տեղ գեղեցիկ արձաններով զարդարուած , որոնց պատուանդանները տակաւին մինչև այսօր կը տեսնուին ։

Ֆորումի ծայրը Բիքիթի տաճարը կը գտնուէր որուն մէջ այս շատուածոյն արձանէ ահագին զուլը գտան ։ Վէնիսի տաճարը . Բոմբէյի ամենէն ընդարձակն էր քաղաքին պաշտպան շատուած ուսուցիչ նուիրուած ։ Այս տաճարին մէջ Վէնիսի մարմարեայ արձանը զբոսնուցաւ ։ Պաղիկը ևս երեւելի է , հոս էր դատաւարական տեսանք ։

- Հասարակաց դպրատունը ,
- Թատրոնը ,
- Բանտերը ,
- Եկեղեցիի տաճարը ,
- Խիսի տաճարը ,
- Բանթէօնը ,
- Արտիսի տունը ,
- Ամբիթէտորը , որ 15 մինչև 20,000 հանդիսատես կը պարտնակէր ։

ՎԵՍՈՒՎ ԼԵՌԸ

Վեսուվ Եւրոպիոյ գիմալն սիլուսթեամբ կանգնած ծանրապէս կը ծխէր ։ Եւրոպիոյ գոտիւր և Վեսուվ լեռան վրայ չենել , այս մեղի համար զժուար կիբելէր ։
Ս. մատուան տար եղանակն լինելով՝ քաղաքին մէջ օ

մեծ հիմունքներու կամ ուսմանց զլիաւոր առարկա-
ներու վրայ բաշխուած են :

Լ. Լատինագիտութիւն :

Ճշմարտացէս զԼատինացի Ժողովուրդի, սիրելու և
պաշտելու համար կաւանդուին :

Լ. Պատմութիւն Լատինացի ժողովուրդի, լատինա-
նաւորութեան և սիրելու Լատինացի, այն է պատմութիւն
հին և յոր Լատինացի լատինացի :

Բ. Քրիստոնէական վարդապետութիւն, այն է
ուսումն ճշմարտութեանց, որք հիմունք են հաւատոյ :

Գ. Բարոյագիտութիւն, այն է ուսումն պարտա-
ւորութեանց մարդոյ առ Լատինացի, առ անձն, առ
ընտանիս, առ Լեզու և առ մարդ իւրաքանչիւր :

Դ. Պատմութիւն յաղթական զինուորութեան Լա-
տինացի և եկեղեցական կարգաց, ծիսից, աւանդու-
թեանց և կանոնադրութեանց Ս. Հարց, առանց
խոստելոյ սոցա հետ հերետիկոսութեանց և անբարի-
տանայ կրօնից պատմութիւններն, որոնք ուսանե-
լու չափ կարեւորութիւն չունին :

Ե. Հոգեւորական կամ քահանայապետական աստուա-
նաբանութիւն, այն է ուսումն պարտաւորութեանց
հոգեւոր, որպէս քարոզչի և ուսուցչի Ս. Լատինացի :

Բ. Մարդ :

Ճշմարտացէս Ժողովուրդի համար զմարդն թէ՛ ա-
ռանձին և թէ՛ իբրեւ շարունակ ազգի և անգամ հա-
նուր մարդկութեան կաւանդուին :

Լ. Բնախօսութիւն (physiologie), այն է ուսումն
կազմութեան, կենսականութեան, ասողջ պահպա-
նութեան և զգուշութեան ի փաստաց և այլն և այլն, ի
նոյն ամիս և մարդաբանութիւն (anthropologie), այն
է ուսումն զարդացման և կատարելագործութեան կա-
րողութեանց մարդոյ :

Բ. Պատմութիւն համարին ազգի :

Գ. Պատմութիւն ազգաց, իբրեւ կապակից ազգա-
յին պատմութեան :

Դ. Վասն ազգային պատմութեան, իբրեւ սերտ
կապակից, ուսումն Հայերէն լեզուի :

Ե. Վասն պատմութեան հաճախ և սեղանական ու
քաղաքական կարարութեանց ուսումն հաճախ-
րէն և Լատինացի լեզուաց :

Զ. Վասն պատմութեան երկրագնաց և օտարազ-
գեաց ուսումն գաղղիարէն և գերմաներէն լեզուաց :

Գ. Բնա-Քիմիա :

Բնութիւնը իւր օրէնքներով քաջ Ժողովուրդի հա-
մար իբրեւ ընդհանուր ասպարէզ մարդկային կեցու-
թեան, գործունէութեան, շահաւորութեան և այլն
և այլն, կաւանդուին :

Լ. Լատինացի քերականութիւն :

Բ. Բնապատմութիւն :

Գ. Բնագիտութիւն :

Դ. Մաթեմատիկական գիտութիւնք, այն է թը-

ւարանութիւն, երկրաչափութիւն և այլն, որոնք վեր-
բերական կերպով միայն կապակցութիւն ունին վե-
րոյրեալ ուսմանց և գիտութեանց հետ, այն է գիւ-
րին օրէնքներով կը թեքեն մարդոյ հաշուական
աշխատանքներն :

Ե. Լատինացի լեզու :

Զ. Մարմնամարդութիւն, որ բաց ի սովորական
զուտանքէն, կը կախայ այժմ պարափիլի մշակութեան
մէջ, այսինքն աշակերտներն ունին իրենց համար յա-
տուկ պարափիլ, որոյ բերէն, հոգը մարդէն, ամու-
նի կազմէն, սերմոնք կամ աստիկեր ցանկէն, ջուր
հանէն, ռուսացիներն և այլն և այլն, բոլորն աշակեր-
տաց կը վերաբերին, և իրենց երեկոյեան գոտանքն
սոյն մշակութեան նուիրուած է, որ և մարմնամար-
դութեան գիւրին և առողջապահիկ եղանակ համար-
ուած է իրենց համար :

Է. Կարգութիւն :

Վերոյրեալ ուսմանքներն ամենքն ևս սկսուած են
և կը մատակարարուին այժմ առաքելական աթոռոյս
ժառանգաւորաց վարժարանի մէջ, բաց ի բնախօսու-
թեան, մարդաբանութեան և գերմաներէն ու ա-
րաբերէն լեզուներէն, որոնք բարձրագոյն դասարան-
ներու մէջ պիտի աւանդուին. վասնզի ուսմանց բաշ-
խումն եօթնամեայ շրջաններու վերածուած է և հազիւ
տակաւ չորրորդ դասարանը նոր պիտի սկսի Օգոս-
տոս ամսոյն մէջ, զկնի տարեկան հարցաքննութեան
Գրեցէ մեր ուսումնականի ազգայիններէն շա-
տերն բարեսիրական եռանդէ շարժուած պիտի փա-
փարին ուրիշ ուսմանքներ և լեզուներ ևս յաւելեալ
տեսնել մեր ծրագրին մէջ, մանաւանդ, իբրեւ պատ-
շաճաւոր մեր վարժարանին, Լատինացիներէն, Յունա-
րէն և Լատիներէն, իբրեւ հին լեզուներ, սակայն
թէ՛ Ս. Լատինացի կարողութեան բարձր է այս յա-
ւելումն և թէ՛ մեր համոզուած ենք որ, ի թէ օրինա-
ւոր աւանդուին զազգիներէն և գերմաներէն լեզու-
ներն, որոց մէջ մաղուած են և կը մաղուին ամեն
լեզուաց դրաւոր Ժողովուրդի, կարող են ամեն բա-
րեւէր փափաքներ լցուցանել : Լատինացի այս մասին :

Իսկ զայլով աշակերտաց ընդունելութեան պայման-
ներուն վարժարանիս եօթնամեայ դպրութեան յաճա-
խակի ձախող և յաջող փորձներ առաջի աչաց ունե-
լով Ս. Լատինացի ներկայ ուսումնական խորհրդոյ ու-
րոշմամբ և տնօրէն ժողովոյ հաճութեամբ տնօրին-
ուած է :

Վախ վարժարանիս մէջ շարունակ երեսուն որք
և աղքատ ձրկաթոշակ աշակերտներ ինամեւ (որոց
թիւը արդէն լրացած է) և միանգամայն թոշակաւոր
աշակերտներ ևս ընդունիլ :

Լատինացի իւրաքանչիւր թոշակաւորի համար 30 օս-
մանեան ոսկի տարեկան թոշակ առնուլ. մէն մի վեց-
ամսեայ կանխիկ :

Վախ վարժարանիս մէջ շարունակ երեսուն որք
և աղքատ ձրկաթոշակ աշակերտներ ինամեւ (որոց
թիւը արդէն լրացած է) և միանգամայն թոշակաւոր
աշակերտներ ևս ընդունիլ :

Լատինացի իւրաքանչիւր թոշակաւորի համար 30 օս-
մանեան ոսկի տարեկան թոշակ առնուլ. մէն մի վեց-
ամսեայ կանխիկ :

Բնախօսութիւն : Լատինացի որ սխաբօքնիս անունն էր առա-
ջարկեց որ նոյն անուններուն մէջուն մէջ նստելով վեր
հանեն զիս, հաւանեցոյ. սակայն լուր այնչափ զսովելը
և քարոտ էր, որ ոչ միայն անհանգստութիւն կը գոյայի,
հապա չէի կրնար տեսնել նոյն խեղճ արարածները այն-
չափ յոգնած արիւն քրտինքի մէջ տեսնելով, ուստի
քառորդէ մը ետքը անունէն վար իջայ, և ոտքով ետեւ
որոշեցի, նոյն անունը բարձու անունն ևս հետո առնե-
լով ինծի ընկերանալու համար : Լուր քարոտ և առա-
ջուտ լինելով շատ զժուար էր յառաջանալ, բոլորովին
տարցած յոգնած, քրտինքը երեսէս կը լալար, մէկ ու
կէս ժամու չափ սաստիկ նեղութիւնով քալելէ զինի
հասանք վերջապէս ահապի լեռան գագաթը : Հոս հոգը
զեղին կերպարանք մի առաւ, գետնի ամեն կողմ ծծուրը
կը վառէր կը մսէր : Որչափ առաջ գայիք ծծուրի հո-
տը աւելի կը տատկանար և անկարելի էր շունչ առնուլ.
Թաշկինակս բերանս մօտեցուցի, քիթս գոցեցի, անտա-
նիկ միճակ, ծծուրի մուկը չորս կողմս պատած էր, և
չէի տեսներ թէ ինչ ուղղութիւն առնում. բոլորէ մը
կարծեցի որ չալտի կը նամ տանիլ, նոյն վայրկեանիս ա-
ռաջնորդս մօտեցաւ ինձ քաջալերութիւն քաջալերու-
թիւն ըսելով մեզի զիս լեռան միւս կողմը, ուսկից հովը
կը փչէր, և ծծուրի մուկը կը փարատէր. հոն սկսայ
աղաւաղարար շունչ առնուլ : Չգայի որ կողմէներս սկսան
տաքնալ, և տեսայ որ բռնկած ծծուրներու վրայ կը
գտնուիմ : Լատինացի իւր ձեռքը ունեցած միայն գետ-
նի մէջ մեղեց, և նոյն վայրկեանիս կայծեր բոցեր դուրս
կըլցատիկէին և միայն տեսայ որ անոս անոս անոս
հալուին ինչ մը ևս բարձրացանք, և Վատինացիներն

Լատինացի թոշակաւոր աշակերտացուն պէտք է որ
խիղճան իւր հետ ունենայ վեց վեց զոյգ շալիկ,
վարտիկ, դուրպայ, թաշկինակ, վեց հատ երեսաբերչ,
վեց հատ անկողնոյ սաւան, վեց հատ անձեռնոց
(սեղանի համար), յիս քանակ լուծեան ինչպէս կե-
րակուրն, նոյնպէս և զգեստն վարժարանէն կը մատա-
կարարուին : Չորրորդ՝ ընդունելու աշակերտէն
լաւ Հայերէն գրել, կարգալ պահանջել և առանց
այս պայմանին չընդունիլ : Հինգերորդ՝ անպատճառ
նստիկ աշակերտէն ծննդեան, մկրտութեան և առող-
ջութեան վկայագիրներ պահանջել, և հասակն ևս
պէտք է լինի 12-14 տարեկան :

Վեցերորդ՝ նորիկ աշակերտ մի Յունուար և Յու-
լիս ամսոց մէջ միայն ուսումնական խորհրդոյ ներկա
յալմամբ քննուելէն և վկայականներն արձանա-
գրուելէն զինի ընդունիլ :

Եօթներորդ՝ աշակերտ մի որ կարողանայ քննութի-
տալ և 24 կամ 36 դասարանը մտնելու յաջողել, ե-
թե հասակաւ 14-16 տարեկան ևս լինի, ընդունիլ :

Ութերորդ՝ եթե աշակերտ մի իւր ուսումն աւար-
տելէն և վկայագիրն ընդունելէն զինի փափաքի իւր
անձը դաստիարակութեան պաշտօնի նուիրել, ըստ
իւր յօժարութեան և ըստ տնօրէնութեան ուսումնա-
կան խորհրդոյ, կարող է երկու տարի յառաջաւոր
բաց վարժարանի մէջ մնալ և գործնապէս ուսուցչու-
թեան մէջ կը թուի : Եւ եթե թոշակաւոր է նոյն ա-
շակերտն, սոյն 2 ամսոց համար թոշակ չպահանջուի :

Ի գիմաց ուսումնական խորհրդոյ
Ստեփանյան Ստեփանյան
Ստեփանյան Ստեփանյան

Ստեփանյան Ստեփանյան
Ստեփանյան Ստեփանյան

Երդէն յայտնի է մեր ընկերացոյց թէ Վիկտոր
դիւյ վեճակին բարեխնամ Լատինացի դերապատե-
ւէր Վերսէս Ս. Եպիսկոպոսը՝ մեր վեճակ կաթու-
ղիկութեն հրաւիրեալ, ի Ս. Երմիածին գնաց, սուրբ
միւսօնի օրհնութեան հանդիսին ներկայ գտնուելու
Լատինացի սրտիւ կը լսեմք թէ ամենայն Հայոց
վեճակ. Հայրապետը՝ հայրական գործալիկ սիրով և
արժանաւոր պատուով ընդունելով զյիշեալ բանի-
րուն Ս. Եպիսկոպոսը, Երմիածին միաբանութեան
անդամաց կարգը անցուցեր է զնա և բարեհաճեւ
մեծադին պնակէ մը շնորհելու Վերսէս Ս. Երմիածին
ի վարժարանութիւն անոր ազգասիրական և ուսումնա-
սիրական անխնայ ջանքից, զորս միշտ ի գործ գրած է
և ի գործ կը դնէ. ի հոգեւոր և ի մարմնաւոր բարո-
ւորութիւն իւր հոգեւորական խնամքը յանձնելու հօտին :

Սուրբ Ս. Երմիածին օրհնութեան հանդէսը Սայի-
սի 21ին փառաւորապէս կատարուեւ ի Ս. Երմիած-
նին ի ներկայութեան 25 հազարի չափ բարեպաշտ-
ժողովրդոյ, որք ամեն կողմանէ փութացեր էին նոյն-
վեճակ հանդիսին խորհրդաւոր արարողութիւնները
տեսնելու և շնորհացը մասնակից լինելու համար :

Բերանին մօտեցանք : Հոս անհեղին տեսարան մի ներկա-
յացաւ մեր առջեւ, ահագին վիճ մը՝ ստուկայի անդունդ,
զժողովին բերան մի, հող քար ամեն ինչ խիստ կարմիր-
և դեղին գոյն մի ունէր, քարերու ահագին կողմեր-
ատին անդին ցլուրեցան նետուած, ծծուրային մուկ մի
չարունակ վեր կը լսէր, և կարգիլէր զիս դիտակով դէպի
խորը թափանցել : Չէի կրնար բաւական զմայլել և սքան-
չանալ բոլոր թեան այսպիսի վայրերի տեսարանի մի վրայ
Վատին վրայ տարածուած՝ ձեռքս հասածին չափ Վե-
սուկ լուսն քերտնէն ծծուրի և քարի կտորներ կը
կտրէի, և զրպանս կը լսէի իբրեւ յիշատակ հետո բերե-
լու համար : Ս. Երմիածին և քարերու կտորները ինչպէս
նաւ զանազան գոյն լուսանք և աւազներ, այժմ Չմիւս
նոյն «Հայ ընթերցատունը» կը գտնուին :

Լատինացի իւր հետը մէկ շէշ գլինի, և մի քանի հա-
կիթ առած էր. հակիթները հրաբուխ բերանին քով
զրկէր, և բոլորէ մը շանցած երեցան : Չմիւս լուսանքներ
հակիթները կերանք, անոնք վիճակ Չմիւս չափ
չէին զիս գաղղիացի կարծելով՝ կը թողուին որ այսպէս ը-
նեն. քանզի այնչափ աղէտ կը լսուէին, որ եթէ Հայ եմ
ըսէի, զիս չինայի պիտի կարծէին, և ես վիճակ իշխու-
կը պատասխանէի : Ս. Երմիածին անգամ Վատին փա-
ռաւոր և սքանչելի տեսարանը վայրելէ զինի լեռան
միւս կողմէն վար իջնել սկսանք՝ տեղ տեղ աւազներու
վրայէ սահելով, անանկ որ իջնելիս հազիւ ժամ մի
տեւեց, և ըստորում ձիերը լեռան այս կողմը բերուած
էին, նոյնները հեծնելով նորէն Բարթիլի եկանք. ուս-
կից կառքով ժամը զրեթէ 10ին Երմիածին մեր Վերսէս
թըն՝ արանդով հասանք :

ՁԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՍԻՔ

Ձմիւռնիս, 4 Յունիս:

Աստիկանութեան լուրջ հետազոտութեամբը անցեալ շաբթու քանի մը գողեր և չարագործներ բռնուեցան, որոց վրայօք յիշատակութիւնը բաժնէնք մեր նախնիքաց թուովը: Այսու ամենայնիւ դժբաղդաբար այս շաբթու ևս դարձեալ մի քանի փոքրիկ գողութեանց դէպք պատահեցան թէ՛ գիշեր և թէ՛ ցորեկ ժամանակ:

—Փոքրիկ հրդեհներ ժամանակէ մը 'ի վեր անպակաս են քաղաքիս մէջ. որոնց թէպէտ և գիւրութեամբ և շուտով առաջը կ'առնուին՝ քարաշէն տուներ և խանութներ շատ լինելուն պատճառաւ, այսու ամենայնիւ ամեն կերպ գողութիւնները կրկնապատկելու է. վասնզի այժմեան սաստիկ տաքերուն և չորութեան ժամանակ յիշեալ փոքրիկ հրդեհները կրնան երբեմն յառաջդիմել և ծանր վնասներ պատճառել:

—Չորեքշաբթի կէսօրին ֆրանկաց թաղը վայրկեան մը ասկնուվոյ եղաւ և մեծ վախ ունեցաւ հրդեհի մը սկզբնաւորութիւնը անսնելով Սինանօղլու խանին ծայրը ծովէն դէպքի դրան քովը: Խառնիճաւ զանջ ամբողջ անմիջապէս ծովէն հրդեհին մատուց փողոցները այնպիսի խուռն բազմութեամբ որ գրեթէ անցնելու ճար չկար նոյն իսկ հրդեհաշիջոյց ջրհաններուն համար: Բարեբաղդաբար շատ օդնուութիւններ հասնելով անյապաղ, քանզի 8-10 ջրացան գործիներ (թուրումպա) ներկայ էին, կրակը շուտով մարեցաւ առանց մեծ վնաս պատճառելու:

—Բարձրապատիւ խորհուրդ, որ ընկերացեալ է իւր արտաքին գործոց պաշտօնեայ վսեմա. 'Կուպար փաշայէն, վսեմափայլ Սատրօք փաշայէն որ Եգիպտոսի երևմտի տեսուչն է, և վսեմա. Սուրաու Բիազ փաշայէնէն, 'ի կ. Պօլիս Լիմիտիէն իւր պալատը հասնելուն՝ անմիջապէս փութացաւ, իւր սովորական վեհ մարդասիրութեամբը, երկերկու լիտա բաժնել տալ աղքատ և կարօտեալ բնութեանց, որ իւր պալատին շրջակայ գիւղերը կըրնակին:

Եգիպտոսի փոխարքայն՝ կայսերական փառաւոր նաւակով մի որ յատկապէս յուղարկուած էր. Տօլմապօքէի արքունի պալատը երթալով՝ ընկերութիւն իւր առաջին թարգման վսեմա. Երրահամ Պէյին, պատիւ ունեցաւ օգոստա. Սուլթանին ներկայանալու: Երբեք մեծ մարդասիրութեամբ ընդունուեցաւ:

Բարձրա. խորհուրդ կայսերական այցելութեան վերադառնալու ժամանակը Սեմ—Լապարգոսին ծովէն արդէն մեկնած լինելով չկրցաւ տեսակցել և նոր հետ 'Կոյն օրը իրկուան դէմ բարձրապատիւ Սահմուտ փաշան փութացաւ փոխարքային այցելութեան երթալու: որ բազում սիրով և մեծ պատուով ընկալաւ զնա:

Օգոստափառ Սուլթանը իւր փառաւոր շոգենաւերէն մէկը Սըլայիլին հրամանաց ներքեւ դրած է, որ պէսզի 'Կորին Բարձրութիւնը 'ի Սօլիս գտնուած միջոցին նոյն շոգենաւով ընէ իւր պտոյտները:

Եգիպտոսի փոխարքայն տէրութեան գլխաւոր պաշտօնատարաց և ուրիշ երեւելի անձանց և ազգապետաց այցելութիւնները կընդունի ամեն օր իւր սովորական մարդասիրութեամբը: որոց մէջ արժան կըհամարիմք նշանակել կ. Պօլսոյ մեր ամենապատիւ սրբազան Պատրիարքին այցելութիւնը: որ անցեալ ամսոյ 20ին Լիմիտիէն դնաց իւր խոնարհ յարգանքը մատուցանելու և միանգամայն ազգին կողմանէ իւր խորին երախտագիտութիւնը յայտնելու 'Կորին Բարձրութեանը, անոր հայասէր վեհ զգացմանցը և առատագուծ խնամոցը համար:

—Վսեմափայլ 'Կուպար փաշան, իբրև Եգիպտոսի իշխանութեան արտաքին գործոց տեսուչ, փութացաւ Բարձրագոյն 'Կորան գլխաւոր պաշտօնատարաց ումանց և օտար տէրութեանց դեսպանաց այցելութեան երթալու, որոց փոխանդարձ այցելութիւնները հետզհետէ կընդունի արժանաւայել յարգանքօք:

—Ուրախ սրտիւ կըլսեմք թէ Լնտառաց տեսուչ և ելեմտից պաշտօնատան խորհրդական (Սալէ միւշթէշարը) Տատեան վսեմա. Կարութիւն էֆէնտին, որ երկու շաբթէ 'ի վեր հիւանդ էր, իւր առողջութիւնը արդէն ձեռք բերած ըլլալով, քանի մը օրէ 'ի վեր սկսած է Բարձրագոյն 'Կուպար երթալ:

—'Կիկոմիդիայէն լուր կուտան մեզ թէ իրենց բաբինամ լուսնորդ գերա. 'Կերսէս արքեպիսկոպոսի

խնդրանաց համաձայն, Բ. Կուպար հաճեցաւ 'Կիկոմիդիայի ազգա. վարժարանին տաճկերէն դաստառի մը համար 150 դուրուշ ամսական վճարել: Հրամանադրեալ 'Կիկոմիդիայի կառավարչին զրկուած է: Մասին:

—Յայտնի է թէ ժամանակէ մը 'ի վեր ամենայն հայոց վեհա. կաթողիկոսին հայրական շնորհիւ մեծ ու հոյակապ վարժարան մի կըլինուի Ս. Լիմիտիէն վանուց մէջ 'ի պէտս յառաջդիմողաց: Այժմ ցնծութեամբ սրտի կըլսեմք թէ յիշեալ վարժարանը լմնեցած լինելով, ուսմանց դաստառութիւնները անյապաղ պիտի սկսին:

—Կարձեալ ուրախ սրտիւ կ'իմանամք թէ սրբոյ կաթողիկէ Լիմիտիէն տղարանը օր ըստ օրէ ծաղկելու և բարդաւաճելու վրայ է մեր վեհա. հայրապետին անդադար խնամօքը, և ուր բաց 'ի Լիւթաբամապրէն, և կեղեցական և ուրիշ զանազան օգտակար գիւղեր կըհաստատուին:

Ամեն մարդ պիտի թէ տղարանական այս յառաջագիմութիւնը առանց ծանր ծախուց չլինար լինել: վասնորոյ կըլինեցնեմք մի քաղաքակից հոգեւոր և աշխարհական յարգիւնաց և մասնաւորապէս ազգային երեւելաց, թէ արժան և պարտ իսկ է բարեպաշտ ոգով և հայրենասիրաբար նպաստամտոյց լինել նոյն ազգային ծախուց, զոնք մի մի օրինակ Լիւթաբամապրէն բաժանորդ կըլսեմք: որուն տարեկան գինը խիստ աման է. այսինքն երեք արծաթ մէքի. տիւ, հանդերձ ծախիւք ճանապարհի:

—Կըսուի թէ գերա. Մալալեանց Ս. արքեպիսկոպոսը՝ որուն կենցաղապետական տաղանքը և խոհանարարութիւնը յայտնի է ամենուր, ազգօգոստ մասնաւոր պաշտօնի մը պիտի վերագրուայ 'ի կոստանդնուպոլիս ըստ տնօրէնութեան ամենայն հայոց վեհափառ կաթողիկոսին:

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Բաժնակը հանդարտութեան մէջ կըլսուի և գինն քիչ քիչ արժեքէ իջնելու վրայ է: Այս շաբթու 200 հակի չափ վաճառեցաւ 525 դուրուշ կենդինարը Սպարտան և 505ի Բրքաւաճը:

Աֆիօնին գինն ասայժմ անուանական են և զնոյնները շահագիտութեան (սքէքիլաօն) համար ծախու կառնուին: հիսեաբար քաղաքիս մէջ կըլսեմք՝ ետքէն բարձր գիներով վերստին վաճառելու ակնկալութեամբ: Այս կերպիւ շաբթուս մէջ 20 կողմի չափ Կառահիսարի հին աֆիօն ծախուեցաւ 190-187 դուրուշ չէքին: իսկ նոր աֆիօնին գինը 180 դուրուշ է. որուն հնձոյն նուազութիւնը կըհաստատուի:

Ուխտի բուրդը կուզուի և այսօրուան արժէքը 470 դուրուշ է կենդինարը:

Փաշալուտը գիւրաւաճաւ է և այս շաբթու 6000 կենդինար վաճառեցաւ 102-104 դուրուշ կենդինարը: իսկ մեջանա կաշուած տեսակը մինչև 131ի:

ԾԱՆՈԹՅՈՒՆ

Առաքել Նուպարեան եւ Եաննապարեան գիշերօթիկ վարժարան ժառանգաւորաց, որ 'ի Խապիւղն Կոստանդնուպոլսոյ:

Այս անտարա՛ր՝ որ վից երեւէ բողիկայեալ է, մանրամասնաբար կընկարագրէ յիշեալ ազգային բարեհամբաւ և յոռաշուք վարժարանին նպատակը և ուղղութիւնը, ուսմանց ծրագիրը, պայմանները, կանոնները և զանազան կարգադրութիւնները:

Կըվաճառի 'ի կ. Պօլիս ամեն հայ դրամաճառաց բով, 'ի գին 3 1/2 դուրուշի:

ԳԵՐԱՆՔԱՆԵՐ

Այս պատուական երգարանը, զոր մեծ յաջողութեամբ իմբագրած է մեծա. Մ. Միանապարեանց ազգաւոր գրագետը, 'ի յոյս ընձայուեցաւ. 1868 եւ 1870ին 'ի տպարանի Միանապարեանց որ 'ի Ս. Բեդիքսպոլի:

Ուրաքալ 74է երեսէ բողիկայեալ գեղեցիկ վկայ մըն է կարգաւորեալ (սիստեմատիկական) եւ առանձին այբբենական երկու ցանկերով:

Կըվաճառի 'ի կ. Պօլիս, Բեքայի մեծ փողոցը խաղաղութիւն ղեկընձ անցը, խրիսթիան Բօք գրավաճառին խանութք թիւ 32:

Միկ օրինակ առնողը պիտի վճարէ Ժրանք 7 Հինգ օրինակը մէկտեղ առնողը » 30

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Իգմիրի քարափանց (թիւն):

Իմաց կըտրուի հաստարակութեան թէ Մայիսի 29ին, այսինքն ըստ ֆրանկաց Յունիսի 10էն քարափանց (թիւն) որոշեալ տարրը սկսու առնուիլ շինուած տաաջին բաժնին վերայ. որ է հին թապիային, մինչև կայսերական ձմեռանոյը (բըշլան):

Ի գիմաց

Իգմիրի քարափանց ընկերութեան,

Իգմիր 1-13, Մատակարար—Տորէնը

Յունիս 1872 Բ. Ե. Վանկեմբ: 3

ԳԻՒՆԴԻՆ ԲԱՐԵԿԱՍԵ

ԳԵՂԱՆՔ ԶՂԼՈՒԹԻՒՆ

ՉԳԱՅԻՆ ԶԻՆԱՐԳՈՒԹԻՒՆ

Մարդոց զգային գրութեան (սքէքիլ) շատ յոգնած ըլլալը ստակի ախտ մըն է և ինքերուն ամենափոքրիկ շարժումը կամ գըրգռութիւնը վշտով է յոյժ. վասնզի ուր գտնուել է անոր դեղը: — Միակ դեղը այս է. քիչ խմէ գինի, դարեգուր, և ողեղը ըմպելիք. և աւելի աղէկ կըլլայ որ բոլորովին հեռանաւ անոցմէ, և ամենին չլսան. նմանապէս խաճիկէ մի խմբ, և անոր տեղ թէթե լեյլով (չաշ) զոճ եղբի: Կարելի եղածին չափ մաքուր օդ ծծել ամեն գիշեր իմ դեղահաստիւն երեք կամ չորս հատ կըլլէ, շատ մի կեր և համեմուքէ (սալա) հեռի կեցիք: Եթէ այս օգտակար կանոնները չհրովսեմալ 'ի դարձ գինու ըլլաւ, միտքը շուտով պիտի հանգստանայ, մարմնիդ առողջ պիտի ըլլայ և պիտի մոռնաս թէ զգաց շարժումն ունեցար:

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԵՐԻԿԱՄԱՆՑ

Այս դործարանաց վերաբերեալ ամեն հիւանդութեանց մը թէ կըլսեմք չափն աւելի զուրկ կըլլան կամ բաւական չեն ըլլար, թէ բարձր կամ աւաղ երկամանց կը հասնին կամ թէ անոց մեջ աւելի կը գոյանան մեքին համապատասխանած մասը: Այս ամեն հիւանդութեանց ժամանակը պէտք է Զուրուէի դեղահաստիւնը անուր տալալ հրահանաց համեմատ և անոր սպեղանիով չըլկել երկամանց վարկ կողմը անկողին մտնելու ժամանակը: Այս դարձմը անմիջական օգնութիւն մի պիտի մատուցանէ այնինչ ուրիշ գեղերը դուր տեղը գործածուած պիտի ըլլան:

ՍՏԱՄՈՒՄԱՆ ԸՆԴՈՒՆԵԼ

Ո՛ր և է գեղ մի չլինար ստամոքսի դորութիւնը նորոգել և աղէկցնել զայն շուտով՝ ինչպէս այս դեղահաստիւնը. որոնք անբարեխառնութեան կամ վատթար կերակուրէ պատճառաւ ըլլալ թէթութիւնը կըլսան և կը հասնին 'ի լեարն (սալա) քիչ, և անոր դործողութիւնը կը կարգադրեն: հիւանդութեան սաստիկ ձգտման (սքէքիլ) դեպքերու մը քանչեւիկ ներգործութիւն մի ունի և լեարդ ու ստամոքսի ամեն անկարգութիւնները միտ կը բժշկէ:

ԲՈՐԲՈՒՄԱՆ ԲՈՒՔԱՆՔԱՆՑ (ԴԵՄԵՒ) ԶԱՅ ԵՒ ԶԱՐԲՈՒՆ

Հնչաւութեան վերաբերեալ գործարանաց հիւանդութիւնը ամեն ախտն աւելի յաճախ կը պատահի և երբեմն աւելի վտանգաւոր է: Ասոց գործողութեանց անկարգ ընթացիկն առաջինը շանները կըլսան միտ կարգադրուիլ Զուրուէի հոշակաւոր դեղահաստից միջոցաւ: Ասոց շուտով կը դարձանեն արեան ուր և է առժամանակեայ անարթութիւնը, կը թէթե լեյլով իրեան շնչերակները, կը բարեխառնեն շնչառութեան սաստիկ արագութիւնը և կարողութիւն կուտան շնչառողին ու թոքերուն գիւրութեամբ ու կանաւորապէս գործելու: Այս դեղահաստիւնը՝ իրենց մարդկային գործութեանը կը սրեն արիւնը ամեն աղտոյնութիւններէ, և այս եղանակաւ կըզօրացնեն գործութիւնը (սքէքիլ) ընդդէմ ծիւրակն ախտի, շնչառելութեան, և ուրիշ թորային տկարութեանց:

ՏԱՐԱՅԵԱԼ ՄԱՐԿԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Տկարութեան, թուլութեան և զգացաւութեան դէպքերու մը, որոնք ո՛ր և է բնական կամ գերբնական չափազանցութեան յոռաք եկած են, այս դեղահաստից պէտք է նորոգել ներգործութիւնը մեծապէս օգտակար է. քանզի մարդոցութիւնը կըվերահաստատուէ, մարմնիդ ամեն հիւանդութեանը կը կանոնաւորէ, զգային գրութիւնը կըզօրացնէ, հիւանդին միտը կը յարգարէ և վերապէս առողջութիւնը ձեռք կը բերէ:

Զուրուէի դեղահաստիւնը ամենին օգտակար գեղերն են հիւանդութեան հիւանդութեանց համար:

Հնչառելութիւն, Յօրացաւութիւն, Թորացաւութիւն, Խախտալիս ախտ, Տեւատեութիւն, Ցաւ որովայնի, Խիթ (սալա), Ջրողութիւն, Միզարգելութիւն, Հարբուղի, Անմարդութիւն, Բորբոքի, Ծիւրակն ախտ, Կալուկ, Ախտ ընդերաց, Թանջ (սքէքիլ), Բաբարիւն սրտի, Անկանոնութիւն կամ խոյլ պարանոցի, Բար կամ խիճ միջանոց, Վեքնութիւն, Նոցի, Մարմնային հիւանդութիւն, Տեւատեութիւն, Գլխացաւութիւն, Թիւն, Փողացաւ, Ափրոդիտեան ախտ, Խոցողութիւն:

Գիտել արժան է որ տալալ հրահանները կան ամեն լեզուով որոյնք մէկ հատ կը գտնուի իւրաքանչիւր տուփին մէջ 'ի տեղեկութիւն հիւանդաց, ամեն պարագայից մէջ:

Այս դեղահաստիւնը, որ կըլինուի Զուրուէի բժշկին անհական վերահաստեութեամբ, կըվաճառէ իւր գործարանը 'ի Լնտոն, Օքսֆորտ կողմուած փողոցը թիւ 533, 'ի գին 1 և 1/2 անգլի շիլին, 2 1/4 և 1/2 շիլին տուփը, ըստ մեծութեան տեղի:

Խմաղիլ—տէր Լուսիկոյն,

Գլխաւոր Գ. Պալապարեան:

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՐՇԱՆՈՅՍ ԱՐԱՐԱՍԵԱՆ